

УЧНІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Учнівське самоврядування **Тернопільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №4** діє на підставі таких нормативно-правових документів: Усесвітньої декларації про права дитини, Конституції України, Законів України: «Про освіту», «Про середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про громадські організації», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»; Статуту та Програми розвитку органів учнівського самоврядування на 2017–2022 рр., Статуту школи, Положення ради школи з профілактики правопорушень. Органи учнівського самоврядування співпрацюють із громадськими, молодіжними організаціями міста, педагогічною радою школи, методичним об'єднанням класних керівників, піклувальною радою, батьківським комітетом, учнівськими класними колективами, старостатом. Діяльність учнівського самоврядування регламентується.

Діяльність органів учнівського самоврядування закладу спрямована на виконання таких завдань: надавати учням можливість спільно з педагогічним колективом та представниками батьківської громади брати участь у прогнозуванні, організації, виконанні та аналізі виховного процесу; формувати соціальну компетентність старшокласників, потребу й готовність удосконалювати свою особистість, створювати умови для розвитку здібностей та інтересів учнів, збагачувати їхній духовний світ; розвивати громадянське мислення, сприяти розвитку соціальних знань, демократизму в міжособистісних стосунках, самостійності, ініціативності, взаємодопомоги; стимулювати старшокласників до розуміння необхідності формування у них соціальної компетентності [3, 5].

Учнівське самоврядування в школі трирівневе. Перший рівень – класні колективи. У класах обирають старост і відповідальних за різні ділянки колективної діяльності (самоврядування класу). Старости класів підтримують зв'язок із учнівським парламентом школи, проводять збори, організовують чергування тощо. Для організації колективних творчих справ у класах створюють тимчасові групи активу.

Учнівське самоврядування другого рівня – це учнівські об'єднання за інтересами: загони, клуби тощо. У Тернопільській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів №4 створено: загін волонтерів «Фенікс», правовий клуб «Твій вибір», патріотичний клуб «Патріот», євроклуб «Дружба», інтелектуальний клуб «Ерудит», школа управлінської майстерності «Лідер».

Члени загону волонтерів «Фенікс» стали учасниками проекту «На власному прикладі» Всеукраїнського молодіжного об'єднання «Студентське братство». Учні обговорили телесюжети з молодіжних «Історій успіху» і переконалися, що діти можуть самостійно проводити громадські акції та просвітницькі заходи: екоуроки – для захисту довкілля та формування екосвідомості; кіноуроки – для розвитку історичної, громадянської та соціальної свідомості молоді. Учні-волонтери провели акції милосердя: «Дарунок дюдям похилого віку», «Допоможи бійцю АТО», для дітей «Миколай про тебе не забуде»; підготували матеріали учнівської конференції «16 днів проти насильства». Активні вчителі, педагогічно-консультанти, учасники учнівського самоврядування стали членами Всеукраїнського молодіжного руху УМСА Тернопіль, організували Різдвяний вертеп, за отримані кошти

придбали солодощі для людей, що мешкають у геріатричному центрі нашого міста. Акцію школярі назвали «Дарунок внуків на Різдво».

Правовий клуб «Твій вибір» – це добровільне об'єднання учнівської молоді, яке сприяє формуванню правового світогляду активної життєвої позиції, переконань і ціннісних орієнтацій старшокласників. Представники клубу долучилися до організації всеукраїнського тижня права, зокрема провели брейн-ринг для учнів старших класів «Статуси і ролі в соціумі: правовий аспект», взяли участь у проведенні всеукраїнської акції з нагоди проголошення Загальної декларації прав людини. Учні стали переможцями II етапу обласного конкурсу «Цінності Української Хартії вільної людини».

З ініціативи патріотично налаштованої учнівської молоді в школі створено патріотичний клуб «Патріот». Представники клубу провели низку заходів національно-патріотичного спрямування: святкову програму «День козацької слави», конкурс патріотичної пісні, прози та поезії, малюнка «Ми – діти України», лінійку пам'яті «День Героїв Небесної Сотні», акцію «Маки днів пам'яті та примирення»; написали творчо-пошукову роботу з теми «Європейські цінності та стандарти: за що боровся Євромайдан».

Ефективним об'єднанням школярів є євроклуб «Дружба», що має на меті поглибити та розширити знання учнів про культуру, звичаї, історію, традицію країн, які входять в ЄС. В рамках проведення тижня присвяченого Дню Європи в Україні, члени євроклубу підготували квест «Україна – ЄС: крок назустріч». Організовано інтерактивний конкурс на кращого знавця країн столиць світу присвячений Дню Європи в Україні, із неабияким ентузіазмом старшокласники готували програму «Право на владу» з теми «Європейські демократичні цінності та сучасна Україна». Старшокласники є активними учасниками міжнародного форуму «Діалог двох культур», що відбувся в місті Кременці з нагоди святкування 209 річниці від дня народження Ю.Словацького – польського поета романтика, що народився в місті Кременці. Делегація учителів Тернопільської ЗОШ I-III ступенів №4 стали учасниками 32-го Зльоту Європейської родини шкіл ім. Ю. Словацького у м. Хожув (Польща).

Ефективною є діяльність інтелектуального клубу «Ерудит» спрямована на формування цілісного, чіткого структурованого поля інтелектуального творчого розвитку та діяльності учнів у освітньому просторі на виховання в них моральних якостей, а також популяризації науки і культури. Традиційними у школі стали інтелект-шоу «Що? Де? Коли?», «Я люблю рідну школу», учасниками якого є учні, вчителі, батьки, випускники, представники управління освіти, представники міської ради, відомі тернополяни. Організація традиційних інтелектуальних конкурсів серед яких: «Інтелектуальна лотерея», «Кращий ерудит», «50 слів», «Кращий знавець столиць світу», «Найрозумніший» і ін..

Школа управлінської майстерності «Лідер» спрямовує свої зусилля на розвиток і вдосконалення організаторських здібностей учнів, які є офіційними і неофіційними лідерами класів та окремих мікрогруп. Представники учнівського самоврядування Тернопільських загальноосвітніх шкіл I-III ступенів №4 та №28 – учасники проекту «Демократія: політично освічений громадянин як основа держави» – побували в сесійній залі Верховної Ради України та в Міністерстві молоді та спорту. У школі управлінської майстерності «Лідер» створено інноваційну організаційну форму – «Взаємні квести». Учні готують завдання учителям, вчителі – команді учнівського самоврядування. Це сприяє налагодженню взаєморозуміння між учителями й учнями, формує навички роботи в команді.

Третій рівень самоврядування – шкільний учнівський парламент. Це центральний орган управління, у якому є представники всіх підструктур закладу освіти: первинних колективів (класів), об'єднань за інтересами (загонів, клубів), педагогів-консультантів, представників батьківської громадськості. Учніський парламент об'єднує дії всіх органів

самоврядування. Зручність такої моделі учнівського самоврядування полягає в тому, що в одному органі поєднано функції управління і самоуправління. Учнівський парламент ураховує інтереси всіх загальношкільних об'єднань. Як зазначає Т. Ціпан, «така модель учнівського самоврядування ближча до вихованців, демократичніша; вона є зручним органом для швидкого маневрування всього колективу і оперативного виконання будь-яких рішень; організований за таким принципом центральний орган учнівського самоуправління [учнівський парламент] створює сприятливі умови для успішного обговорення і вирішення усіх життєво важливих питань різнопланової діяльності учнівських об'єднань за інтересами, які спрямовані на формування школяра, здатного до саморозвитку, самовдосконалення, самовираження»[6].

Вивчення виховної практики Тернопільської ЗОШ І-ІІІ ступенів школи № 4 засвідчило, що школярі, як правило, володіють певною сумою знань у галузі права й етики, але їхні дії нерідко суперечать цим знанням. Залучення школярів до роботи в органах учнівського самоврядування найповніше забезпечує одночасний розвиток мотиваційного, когнітивного, соціально-ціннісного, та діяльнісно-поведінкового компонентів соціальної компетентності старшокласників. З ініціативи комісії з питань навчання дисципліни і порядку учні-активісти проводять низку заходів, а саме: рейди – перевірки ведення учнями щоденників, загальношкільні акції «Літера «Н» у класному журналі», «Як живеш, зошите, підручнику, парто?», операцію «Живи, книго!», диспут «Антиподи моралі. Які вони?», бліцопитування вчителів «Якість виконання домашніх завдань» тощо. Крім того, учні самостійно проводять моніторинг відвідування уроків, моніторинг участі старшокласників у предметних олімпіадах, зокрема альтернативних, інтерактивних конкурсах, учнівських конференціях, конкурсах – захистах наукових робіт МАН, конкурсах «Учень року», «Клас року» тощо.

Ініціаторами проведення шкільних свят є представники комісії з питань змістовного дозвілля. У їхньому творчому доробку – низка творчих проєктів, а саме: святкове дійство «День знань у школі», урочиста імпреза з нагоди Дня працівників освіти «Вересневий передзвін»; музичний олімп «Пісня буде поміж нас», конкурс «Гра на музичних інструментах», програма «Танці з зірками», новорічний ранок у для учнів 5-8 класів «Як Гарі Поттер із Дідом Морозом знайомився», новорічного бал-маскарад для учнів 9-11 класів. Члени комісії з питань змістовного дозвілля – активні помічники й співорганізатори шкільного конкурсу «Замість ялинки – зимовий букет», шкільного огляду-конкурсу фольклорних колективів 8-10 класів «Від Катерини до Водохреща», різдвяного мюзиклу «Радуйся світ! Спас народився», шкільного звітнього концерту колективів художньої самодіяльності, традиційного інтегрованого дійства «День школи», свята «Останній дзвоник», випускного вечора.

Комісія з питань туризму і спорту – організатор загальношкільних козацьких забав «Козацькому роду нема переводу», спортивного свята «Нащадки козацької слави». Представники комісії залучені до організації тенісних перерв для учнів 8-11 класів, шкільних спортивних змагань «Веселі старті», шкільних змагань з баскетболу, волейболу (8-10 кл.), аеробіки (9-10 кл.), проводять зустрічі з відомими тернопільськими спортсменами. Крім того, активісти комісії цілеспрямовано впроваджують туристко-краєзнавчий рух: організували низку дійств з нагоди Дня туризму, стали учасниками шкільних змагань «Орієнтування на місцевості», організували майстер-клас «В'яжемо туристичні вузли».

Висвітлення щотижневих інформаційних вісників, оформлення тематичних стендів «Вісник шкільного парламенту», інформування про важливі події, новини школи на шкільному радіо та сайті школи – ось далеко не повний перелік справ комісії з питань інформування. Представники комісії проводять радіовікторини (наприклад: «Як ти знаєш рідну мову», «Як

ти знаєш географію»), радіоуроки (наприклад: «День захисника України», «День Гідності і Свободи», «День збройних сил України»), організовують виставки фотоколажів (наприклад: «Пам'яті Героїв Небесної Сотні», «Знаємо, цінуємо, пам'ятаємо»), віртуальні екскурсії (наприклад: «4 школа – пам'ятка архітектури», «Свято рідної школи») з нагоди Міжнародного дня пам'ятників та історичних місць. З ініціативи членів комісії стартував шкільний проект «Чомусики», у якому відбито співпрацю учнів різних вікових категорій, учителів і батьків.

Отже, трирівнева модель діяльності органів учнівського самоврядування Тернопільської ЗОШ I-III ступенів школи № 4 засвідчує вагомість шкільного самоврядування як чинника формування соціальної компетентності. Працюючи в комісіях шкільного парламенту, клубах, волонтерських загонах, учні переконуються, що успіх колективного проекту залежить від внеску кожного. Значно зростає соціальна активність школярів, виховується почуття обов'язку, розвивається вміння продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі та команді, утверджується здатність до суспільної ініціативи, лідерства, підприємливості, протидії насильству й несправедливості, зростає повага до законів держави, формується громадянська відповідальність,